

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту

«Затверджую»
Завідувач кафедри
Л.І. Михайлова (Михайлова Л.І.)
«27» 08 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія наукових досліджень

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Доктор філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Факультет: Економіки і менеджменту

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «**Методологія наукових досліджень**» для підготовки докторів філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент» у галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Розробник:

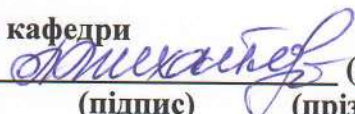
д.е.н., професор, завідувач кафедри Михайлова Л.І.


підпис

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту
Протокол від “27” серпня 2019 року № 1.

В.о. завідувача кафедри

менеджменту



(Л.І.Михайлова)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Погоджено:

Завідувач відділу аспірантури та докторантури



І.В.Лозинська

Методист навчального відділу



Г.О. Бабошина

Зареєстровано в електронній базі:

27.09.

2019 р.

© СНАУ, 2019 рік

© Михайлова Л.І., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність: 073 Менеджмент	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2019-2020-й	
		Курс	
		аспіранти	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин - 90			весняний
		Лекції	
		24 год.	
		Практичні, семінарські	
		24 год.	
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		42 год.	.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи - 0	Освітній ступінь: доктор філософії		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 48/42.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення - формування знань з методології, теорії методу і процесу, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності на етапах аспірантських досліджень. Навчальна програма також передбачає формування культури та навичок проведення досліджень, впровадження їх результатів у практику діяльності організацій.

Згідно з метою визначене основне **завдання** дисципліни, яке полягає у навчанні аспірантів організувати, планувати та проводити самостійно наукову роботу, аналізувати, синтезувати та оформляти результати наукових досліджень.

За час навчання аспірант має опанувати елементи дослідницької діяльності, поглибити навички організації та методики наукової творчості, зокрема:

- навчитися формулювати задачі, теоретичні посилки і робочі гіпотези;
- вміти добирати й аналізувати необхідну інформацію по темі наукового дослідження;
- перевіряти гіпотези і приймати рішення;
- прогнозувати соціально-економічні процеси;
- створювати й оцінювати сценарії бізнес-ситуації з різними варіантами наявної інформації;
- оволодіти традиційними та сучасними інноваційними методиками проведення досліджень;
- узагальнювати результати досліджень і формулювати висновки;
- визначати економічну ефективність наукових досліджень;
- за результатами дослідження підготувати науковий звіт, доповідь чи статтю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен:

знати: загальну методику наукової роботи та економічних досліджень; методи і техніку досліджень; класифікацію методів дослідження; джерела інформаційного забезпечення наукових досліджень; методи аналізу даних та результатів наукової роботи; усвідомлювати ознаки класифікації методів дослідження; способи визначення ефективності наукових досліджень; суть та зміст аналізу результатів фінансово-господарської діяльності підприємств; основні прийоми систематизації результатів наукових досліджень.

Вміти: визначити методику та техніку дослідження; правильно добирати та накопичувати інформацію; проводити аналіз наукових результатів; визначати ефективність результатів наукових досліджень та обґрунтовувати їх критерії; аналізувати та проводити оцінку ефективності господарських операцій; систематизувати результати наукових досліджень, узагальнювати та презентувати результати дослідження; оформити результати дослідження для подання до друку.

Програма навчальної дисципліни
(знаходиться на апробації)

Змістовний модуль 1.Методологічні засади наукового дослідження

Тема 1: Методологія: сутність, зміст, поняття. Сучасний зміст і функції науки. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини. Закономірності і тенденції розвитку науки. Зміст, структура і значення курсу для наукової підготовки аспіранта. Наукове знання. Закони природи і закони науки. Закономірності і тенденції розвитку науки.

Тема 2: Діалектичні та логічні основи наукового пізнання. Діалектика як система принципів, законів і категорій. Формальна логіка у науковому пізнанні. Види і правила доказу в процесі наукового пізнання. Поняття спростування та його логічна структура. Поняття принципів діалектики в науковому дослідженні. Категорії діалектики, їх роль у пізнанні реального світу. Закони логіки.

Тема 3: Специфіка наукового пізнання. Наука в системі суспільства. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження. Класична наука і філософська рефлексія. Некласична наука і філософська рефлексія.

Тема 4: Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини. Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. Логічне та чуттєве пізнання, їх основні форми. Проблема істини у філософії та науці. Наука в системі суспільства. Основні ознаки наукового пізнання. Передумови наукового мислення і діяльності. Наукове і ненаукове знання. Дослідження як відображення і як творчість.

Тема 5: Основні етапи та форми процесу наукового дослідження. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми. Формування та обґрунтування наукових гіпотез. Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми. Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми.

Змістовний модуль 2.Організаційно-методичні основи проведення наукового дослідження

Тема 6: Організація науково-дослідної роботи аспірантів. Види та форми науково-дослідної роботи аспірантів. Планування науково-дослідної роботи здобувача наукового ступеня. Реферування літератури. Виконання дисертаційних досліджень. Наукова публікація, методика підготовки та оформлення. Порядок організації подання дисертаційних робіт до захисті. Організація роботи спеціалізованих рад, робота опонентів, рецензентів, експертної ради ДАК.

Тема 7 Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження на практику. Систематизація результатів наукових досліджень. Види систематизації результатів досліджень та їх зміст.

Тема 8. Публікації та апробації результатів наукового дослідження. Підготовка результатів дослідження до друкування у вітчизняних та закордонних виданнях. Організаційні аспекти публічної апробації результатів дослідження (тези, доповідь, презентація).

Тема 9. Організаційні аспекти завершення наукових досліджень. Підготовка результатів дослідження до подання на засідання кафедри, фахового семінару. Організація роботи здобувача з рецензентами, експертами. Презентація результатів дослідження.

Тема 10. Нормативно-правові аспекти оформлення результатів наукового дослідження. Завдання, зміст та основні структурні елементи автореферату. Формулювання та представлення елементів наукової новизни. Взаємозв'язок складових частин автореферату та дисертаційної роботи.

Тема 11: Організаційні аспекти публічного захисту результатів наукового дослідження. Підготовка доповіді та презентація наукових результатів..Участь здобувача у науковій дискусії. Документальне оформлення ходу публічного захисту наукових досліджень.

Тема 12: Міжнародна інтеграція наукових досліджень. Організаційні форми міжнародної наукової співпраці.Міжнародні наукові інституції фінансування наукових досліджень (HORIZONT-2020, TEMPUS, COPERNIKUS/, TISIS. DAAD).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	пз	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Методологічні засади наукового дослідження												
Тема 1: Методологія: сутність, зміст, поняття.	7	2	2			3						
Тема 2: Діалектичні та логічні основи наукового пізнання.	7	2	2			3						
Тема 3: Специфіка наукового пізнання.	7	2	2			3						
Тема 4: Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини.	7	2	2			3						
Тема 5: Основні етапи та форми процесу наукового дослідження.	6	2	2			2						
Змістовний модуль 2. Організаційно-методичні основи проведення наукового дослідження												
Тема 6: Організація науково-дослідної роботи аспірантів.	8	2	2			4						
Тема 7: Публікації та апробації результатів наукового дослідження.	8	2	2			4						
Тема 8: Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження на практику.	8	2	2			4						
Тема 9: Організаційні аспекти завершення наукових досліджень.	8	2	2			4						
Тема 10: Нормативно-правові аспекти оформлення результатів наукового дослідження.	8	2	2			4						
Тема 11: Організаційні аспекти публічного захисту результатів наукового дослідження.	8	2	2			4						

Тема 12: Міжнародна інтеграція наукових досліджень.	8	2	2			4						
Усього годин	90	24	24			42						

5. Теми та план лекційних занять

№ п/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття. План: 1. Сучасний зміст і функції науки. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини. 2. Закономірності і тенденції розвитку науки. 3. Зміст, структура і значення курсу для наукової підготовки спеціаліста, магістра, аспіранта.	2
2.	Тема 2. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання. План: 1. Діалектика як система принципів, законів і категорій. 2. Формальна логіка у науковому пізнанні. 3. Види і правила доказу в процесі наукового пізнання. 4. Поняття спростування та його логічна структура.	2
3.	Тема 3. Специфіка наукового пізнання. План: 1. Наука в системі суспільства. 2. Поняття про метод, методологію та рівні наукового дослідження.	2
4.	Тема 4. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини. План: 1. Суб'єкт і об'єкт наукового дослідження. 2. Логічне та чуттєве пізнання, їх основні форми. 3. Проблема істини у філософії та науці.	2
5.	Тема 5. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження. План: 1. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання. 2. Формування та обґрунтування наукових гіпотез як процес поглиблення наукового дослідження. 3. Формування наукової теорії – основний етап у процесі наукового дослідження.	2
6.	Тема 6. Організація науково-дослідної роботи аспірантів. План: 1. Види та форми науково-дослідної роботи. 2. Планування науково-дослідної роботи здобувачем наукового ступеня. 3. Реферування літератури. 4. Виконання дисертаційних досліджень..	2
7.	Тема 7. Публікації та апробації результатів наукового дослідження. План: 1. Підготовка результатів дослідження до друкування у вітчизняних та закордонних виданнях. 2. Організаційні аспекти публічної апробації результатів дослідження	2

	(тези, доповідь, презентація).	
8.	Тема 8. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження на практику. План: 1. Систематизація результатів наукових досліджень. 2. Види систематизації результатів досліджень та їх зміст. 3. Документальне оформлення впровадження наукових результатів (участь у виконанні ГДТ, ДБТ). 4. Впровадження результатів закінчених наукових досліджень.	2
9.	Тема 9. Організаційні аспекти завершення наукових досліджень. План: 1. Підготовка результатів дослідження до подання на засідання кафедри, фахового семінару. 2. Організація роботи здобувача з рецензентами, експертами. 3. Презентація результатів дослідження.	2
10.	Тема 10. Нормативно-правові аспекти оформлення результатів наукового дослідження. План: 1. Завдання, зміст та основні структурні елементи автореферату. 2. Формулювання та представлення елементів наукової новизни. 3. Взаємозв'язок складових частин автореферату та дисертаційної роботи.	2
11.	Тема 11: Організаційні аспекти публічного захисту результатів наукового дослідження. План: 1. Підготовка доповіді та презентація наукових результатів. 2. Участь здобувача у науковій дискусії. 3. Документальне оформлення ходу публічного захисту наукових досліджень.	2
12.	Тема 12: Міжнародна інтеграція наукових досліджень. План: 1. Організаційні форми міжнародної наукової співпраці. 2. Міжнародні наукові інституції фінансування наукових досліджень.	2
Разом:		24

6. Темы практичних занять

№ п/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття. План: 1. Вивчення методів конструювання наукових законів: абстрагування, вербалізація, ідеалізація, логіка, теоретичні та гіпотетичні конструкти. 2. Застосування принципів побудови методик наукових досліджень.	2
2.	Тема 2. Алгоритм наукової діяльності дослідника. План: 1. Вибір теми, формулювання мети, постановка задач досліджень. 2. Вивчення способів апробації результатів: виступи на наукових форумах, наукове есе.	2
3.	Тема 3. Окремі етапи процесу наукового дослідження. План: 1. Вивчення прийомів ведення наукової дискусії.	2

	2.Формування інформаційної бази дослідження. Пошук інформації.	
4.	Тема 4. Рівні та методи наукового дослідження. План: 1.Дослідження поняття про емпіричні та теоретичні рівні наукового дослідження. 2.Застосування методик розрахунку зовнішніх та внутрішніх ризиків країни, галузей, регіонів..	2
5.	Тема 5. Специфіка наукового пізнання. План: 1.Дослідження особливостей наукового пізнання. 2.Особливості наукового пізнання різних соціально-економічних систем.	2
6.	Тема 6. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження. План: 1.Вивчення особливостей творчої праці у дослідницькій діяльності. 2.Організація праці науковця та її планування у наукових дослідженнях. 3.Формулювання наукових гіпотез та наукових теорій, їх обґрунтування. Верифікація наукових гіпотез.	2
7.	Тема 7. Організація науково-дослідної роботи аспірантів. План: 1.Скласти план наукової статті за результатами власних досліджень. 2.Написати тези наукового виступу за темою дослідження. 3.Підготувати матеріали до державної реєстрації НДР.	2
8.	Тема 8. Оформлення результатів наукових досліджень. План: 1.Складання звіту про НДР, зміст і методика складання. 2.Вивчення загальної методики оформлення результатів дослідження. Вимоги до дисертаційних робіт.	2
9.	Тема 9. Впровадження результатів дослідження у практику. План: 1.Укладання договорів з організаціями на виконання НДР та впровадження їх результатів у виробництво. 2. Визначення ефективності результатів наукових досліджень та її критерії.	2
10.	Тема 10. Організаційні аспекти завершення наукових досліджень. План: 1. Викласти висновки та рекомендації у формі реферату, наукової статті, тез доповіді, звіту про виконання науково-дослідної роботи. 2. Підготовка та оформлення наукової статті до друку у міжнародному виданні (виданні з високим індексом цитування)..	2
11.	Тема 11. Організаційні аспекти завершення наукових досліджень. План: 1.Підготовка результатів дослідження до подання на засідання кафедри, фахового семінару. 2. Організація роботи здобувача з рецензентами, експертами. 3. Презентація результатів дослідження.	2
12.	Тема 12: Міжнародна інтеграція наукових досліджень. План: 1. Оформлення заявки та обґрунтування доцільності проходження наукового стажування за кордоном; подання заявки на виконання міжнародного проекту. Організаційні заходи.	2
Разом:		24

7. Самостійна робота

№ п/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Тема 1. Методологія: сутність, зміст, поняття. План: 1. Наукове знання. 2. Закони природи і закони науки. 3. Закономірності і тенденції розвитку науки.	3
2.	Тема 2. Діалектичні та логічні основи наукового пізнання. План: 1. Поняття принципів діалектики в науковому дослідженні. 2. Категорії діалектики, їх роль у пізнанні реального світу. 3. Закони логіки.	3
3.	Тема 3. Специфіка наукового пізнання. План: 1. Класична наука і філософська епістемологічна рефлексія. 2. Некласична наука і філософська епістемологічна рефлексія.	3
4.	Тема 4. Зміст та структура процесу наукового дослідження. Проблема істини. План: 1. Наука в системі суспільства. Основні ознаки наукового пізнання. 2. Передумови наукового мислення і діяльності. Наукове і ненаукове знання. 3. Дослідження як відображення і як творчість.	3
5.	Тема 5. Основні етапи та форми процесу наукового дослідження. План: 1. Основні етапи наукового дослідження і логіка їх пізнавального циклу. 2. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми. 3. Сутність, характер і шляхи вирішення наукової проблеми.	2
6.	Тема 6. Організація науково-дослідної роботи здобувачів наукового ступеня. План: 1. Наукова публікація, методика підготовки та оформлення. 2. Порядок виконання захисту робіт.	4
7.	Тема 7. Організація науково-дослідної роботи аспірантів. План: 1. Організація роботи спеціалізованих рад, робота опонентів, рецензентів, експертної ради ДАК.	4
8.	Тема 8. Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження на практику. План: 1. Систематизація результатів наукових досліджень. 2. Види систематизації результатів досліджень та їх зміст.	4
9.	Тема 9. Організаційні аспекти завершення наукових досліджень. План: 1. Підготовка результатів дослідження до подання на засідання кафедри, фахового семінару. 2. Презентація результатів дослідження.	4
10.	Тема 10. Нормативно-правові аспекти оформлення результатів наукового дослідження. План:	4

	1.Завдання, зміст та основні структурні елементи автореферату. 2. Формулювання та представлення елементів наукової новизни.	
11	Тема 11: Організаційні аспекти публічного захисту результатів наукового дослідження. План: 1.Підготовка доповіді та презентація наукових результатів. 2.Участь здобувача у науковій дискусії. 3. Документальне оформлення ходу публічного захисту наукових досліджень.	4
12	Тема 12: Міжнародна інтеграція наукових досліджень. План: 1. Організаційні форми міжнародної наукової співпраці. 2. Міжнародні наукові інституції фінансування наукових досліджень.	4
Разом:		42

8. Індивідуальні завдання

1. Написати тези наукового виступу за темою дослідження.
2. Скласти план наукової статті за результатами власних досліджень.
3. Написати автореферат за темою дисертаційної роботи.
4. Обґрунтувати методи наукових досліджень для виконання окремих завдань.
5. Побудувати структурно-логічну схему дисертаційного дослідження.
6. Підготувати наукову статтю до друку у фаховому виданні за результатами вивчення методичних підходів дослідження обраної проблеми.

9. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, переказ, конспектування).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: лабораторний метод, практична робота, вправа.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*

2.2. *Методи синтезу*

2.3. *Індуктивний та дедуктивний методи*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний*

3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.3. *Дослідницький*

4. **Активні методи навчання** – використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** – використання мультимедійних технологій, електронних таблиць.

10. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС.
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація).
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - рівень знань, продемонстрований на практичних та лабораторних заняттях;
 - активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
 - експрес-контроль під час аудиторних занять;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - виконання аналітично-розрахункових завдань;
 - написання рефератів, есе, звітів;
 - результати тестування;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;
- виробничі ситуації, кейси тощо.

4. Пряме врахування у підсумковій оцінці виконання студентом певного індивідуального завдання :

- оцінка методичних підходів дослідження (за обраною темою дисертаційної роботи).

11. Розподіл балів, які отримують студенти (денна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота													С Р С	Разом за модулі та СРС	Атестація	Сума
Змістовий модуль 1 - 25 балів					Змістовий модуль 2 - 35 балів											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12					
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	25	85 (60+25)	15	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Михайлова Л.І., Стоянець Н.В. Методологія емпіричних соціальних досліджень. Навчальний посібник. / Л.І.Михайлова, Н.В.Стоянець // Суми: Видавництво: ПП Вінниченко М.Д., ФОП Дьоменко В.В., 2011. – 196 с.

2. Дашутіна Л.О. Методологія та організація наукових досліджень. Робочий зошит для практичних занять та самостійного вивчення дисципліни / Суми, 2012 р., 44 ст.

13. Рекомендована література

Базова

1. Закон України „Про наукову і науково-технічну діяльність” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25).
2. Волошин М.І. Алгоритм обґрунтування теми дисертації. / М.І.Волошин // - К.: ДІА, 2015. – 64 с.
3. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч.посіб. / за ред.. А.А.Мазаракі. – 2-ге вид., допов. К.: Київ, нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.
4. Колесников О.В. Основи наукових досліджень. 2-ге вид., випр. та доп..Навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури. – 2011. – 144 с.

Допоміжна

1. Про інформацію: Закон України від 2.10.92// Відомості Верховної Ради України -1992. - №48.-ст.650. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
2. Про авторське право та сумісні права: Закон України від 23.12.93// Відомості Верховної Ради України -1994. - №13.-ст.64.

3. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. – К.: АБУ, 2002.-480с.
3. Добров Г.М. Наука о науке/ Отв. ред. Н.В. Новиков.-3-е изд., доп. и перераб.- К.: Наукова думка, 1998.-304с.
4. Кандидатська дисертація: принцип, методи, техніка, технологія: Навч. посіб. для аспірантів / скл. С.С. Єрмаков. –Х. ХХПІ, 1998. - 96с.
5. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация: Методика написания, правила оформления и порядок защиты: Практ. пособие для студентов-магистров. –М.: Ось -89, 1997. -304с.
6. Методика экономических исследований: Учебное пособие./ Под ред. Ф.В.Зиновьева.- Симферополь: изд-во «Таврия», 1999.- 168с.
7. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання –Прес, 2002.-295с.

14. Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Міністерство економічного розвитку та торгівлі: <http://www.me.gov.ua>
3. Державний комітет статистики: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Вища атестаційна комісія України: www.vak.org.ua